

30 oktober 2024

CD Mestbeleid 7 november 2024

DRINKWATERBRONNEN STAAN ONDER DRUK

De kwaliteit van drinkwaterbronnen staat in toenemende mate onder druk en is de afgelopen jaren niet verbeterd. Verontreinigingen afkomstig uit de landbouw, industrie en huishoudens zorgen ervoor dat de kwaliteit van drinkwaterbronnen juist slechter wordt. Drinkwaterbedrijven hebben steeds meer te maken met de aanwezigheid van verschillende stoffen in het oppervlaktewater of grondwater dat zij gebruiken om drinkwater van te maken. Hierdoor is de kans klein dat de afgesproken doelen uit de Europese Kaderrichtlijn Water uiterlijk in 2027 bereikt worden. Ook worden de zuiveringsinspanningen om drinkwater te maken steeds groter, terwijl de KRW juist een verlaging van deze inspanning als doel heeft.

In haar rapport over de Kaderrichtlijn Water 'Goed water, goed geregeld' (11 mei 2023) concludeert de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) dat met het huidige Nederlandse beleid de doelen van de Kaderrichtlijn Water in 2027 redelijkerwijs niet meer gehaald kunnen worden. Zonder aangescherpte beleidsaanpak zal dit ook na 2027 waarschijnlijk niet lukken. Daarnaast concludeert de raad dat provincies, waterschappen en gemeenten nog nauwelijks invulling geven aan hun wettelijke zorgplicht voor de bescherming van drinkwaterbronnen.

Ook ILT constateert in haar signaalrapportage (juni 2024) dat Nederland in 2027 niet dreigt te voldoen aan de doelen van de KRW, wat problemen veroorzaakt voor onder andere de drinkwatervoorziening. Volgens ILT is het van groot belang om de waterkwaliteit te verbeteren door emissies van probleemstoffen zoveel mogelijk te voorkómen.

Een van de specifieke knelpunten voor drinkwaterbronnen is dat bij veel grondwaterwinningen voor drinkwaterproductie sprake is van hardnekkige kwaliteitsproblemen door belasting met nitraat.

DOELEN DRINKWATERBRONNEN

Volgens de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) moet in 2027 voldaan zijn aan de KRW-normen in al het oppervlaktewater bestemd voor drinkwaterproductie, en moeten daarnaast de normen uit de Grondwaterrichtlijn (GWR) worden gehaald in alle grondwaterlichamen in Nederland. Voor nitraat is de KRW- en GWR-norm 50 mg/l. Specifiek voor drinkwaterbronnen is daarnaast opgenomen dat ze zodanig beschermd moeten worden dat de kwaliteit van de bronnen niet verslechtert, en dat de zuiveringsinspanning die nodig is om drinkwater te maken verlaagd moet kunnen worden.

Daarnaast is er een nationaal doel vastgesteld voor nitraat in drinkwaterbronnen. In 2017 is de *Bestuurs-overeenkomst nitraat in grondwaterbeschermingsgebieden* gesloten tussen LNV, IenW, IPO, LTO en Vewin. Hierin is afgesproken dat in 34 kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden (waar water wordt onttrokken voor drinkwaterproductie) de nitraatconcentraties in het ondiepe grondwater uiterlijk in 2025 blijvend onder de norm van 50 mg/l moeten zijn. Hiervoor is een (vrijwillige) gebiedsgerichte aanpak uitgewerkt, die gedeeltelijk resultaat heeft gehad. Uit onderzoek van KWR en CLM (2022) blijkt dat het doel in een groot deel van de gebieden met deze aanpak naar verwachting niet bereikt zal worden. Hiervoor zijn aanvullende maatregelen nodig die niet onder de aanpak van de bestuursovereenkomst vallen.

ALTERNATIEF VOOR NATIONAAL PROGRAMMA LANDELIJK GEBIED

Het voormalige Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) bood kansen voor een betere bescherming van de bronnen voor drinkwaterproductie, ingepast in een toekomstbestendig ingericht landelijk gebied. Eén van de doelen van het NPLG was om de doelen uit de KRW en de Nitraatrichtlijn via gebiedsgerichte programma's te realiseren. De deelnemers aan de bestuursovereenkomst nitraat hebben dan ook geadviseerd de aanpak van de bestuursovereenkomst te laten landen in het NPLG en daarbinnen de uitvoering voort te zetten.

Nu het NPLG is gestopt is het zaak om drinkwaterbronnen een duidelijke plek te geven in de aanpak die in de plaats komt van het NPLG. Vewin pleit ervoor dat het Rijk in deze alternatieve aanpak de verbetering van de kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwaterbronnen prioriteit geeft. Het Rijk moet aan de provincies meegeven dat het halen van de (KRW-)doelen bij drinkwaterbronnen onderdeel moet zijn van provinciale (gebieds)programma's en met voorrang moet worden gerealiseerd. Hierbij is het ook van belang dat de specifieke doelen voor (de verbetering van) de kwaliteit van drinkwaterbronnen expliciet worden opgenomen. Algemene verwijzingen naar KRW-doelen geven te weinig houvast.

- Geef de verbetering van de kwaliteit van drinkwaterbronnen prioriteit in het alternatief voor het NPLG. Neem in het verlengde van de keuzes in Water en bodem sturend een structurerende keuze op die zich richt op 'Bescherming kwaliteit en beschikbaarheid drinkwaterbronnen'.
- Geef expliciet aan de provincies mee dat het halen van de (KRW-)doelen bij drinkwaterbronnen onderdeel moet zijn van provinciale (gebieds)programma's. Beschermde gebieden voor drinkwaterproductie moeten aangewezen worden als prioritaire gebieden waar waterkwaliteitsproblemen met voorrang moeten worden aangepakt.

- Neem de bestaande specifieke doelen voor het tegengaan van de verontreiniging van drinkwaterbronnen als randvoorwaarde op in het alternatief voor het NPLG.

Specifieke doelen voor nitraat zijn:

- In 2025: blijvend voldoen aan de nitraatnorm van 50 mg/l in het grondwater binnen grondwaterbeschermingsgebieden (deelnemend aan de bestuursovereenkomst nitraat);
- In 2027: voldoen aan de KRW-normen in al het oppervlaktewater bestemd voor drinkwaterproductie, en voldoen aan de GWR-normen in alle grondwaterlichamen in Nederland (dit is 50 mg/l voor nitraat);
- Continu: geen verslechtering van de waterkwaliteit in oppervlaktewater en grondwater bestemd voor drinkwaterproductie. Op termijn verbetering van deze waterkwaliteit zodat de zuiveringsinspanning voor drinkwaterproductie kan worden verlaagd.

Het is ondertussen duidelijk geworden dat het doel voor 2025 voor nitraat met de huidige aanpak niet meer tijdig gehaald zal worden (in elk geval niet overal). Er is daarom stevige aanvullende inzet nodig. Het Rijk moet duidelijk aangeven hoe zij het generieke beleid gaat aanscherpen om bij te dragen aan het halen van alle doelen. In provinciale (gebieds)programma's moet hiervoor een pakket van maatregelen worden opgenomen waarmee de kwaliteitsdoelen aantoonbaar kunnen worden gehaald.

- Geef aan hoe het generieke beleid wordt aangescherpt om de waterkwaliteitsdoelen bij drinkwaterbronnen (tijdig) te bereiken.
- Zorg dat in gebiedsprogramma's een samenhangend maatregelenpakket wordt opgenomen, gericht op het tijdig halen van de KRW-doelen bij drinkwaterbronnen en het halen van de specifieke doelen voor nitraat.

Meer informatie

Arjen Frentz
070 349 08 90
frentz@vewin.nl

Mirja Baneke
06 82750461
baneke@vewin.nl

Bezuidenhoutseweg 12 (070) 349 08 50
2594 AV Den Haag info@vewin.nl
Postbus 90611 www.vewin.nl
2509 LP Den Haag